

Dubrovnik od 1790 do propada 1808

Ukvarjali so se s pomorsko trgovskimi navezami in tako vzpostavljali vezi po celem Mediteranu, ko sta v vojni med Francozi in Mediteranskim ozemljem Anglija in Nizozemska, ki sta prej podpirali plovbo po Sredozemlju sta tja poslali bojne ladje. Kar je Dubrovniško republiko, kot zainteresirano državo pripeljalo v težak položaj. Ko sta Avstrija in Prusija 1792 stopili v vojno s Francijo je ostala nevtralna, kar je proglasila 18. 3. 1793.

V prejšnjih vojnah je Dubrovnik izkoriščal dejavnost za svoje interese, vendar v tej vojni pa so strani zavzela ostrejša stališča. Francoska vlada je objavila, da vojne ladje in korosarji (gusarji) pod francosko zastavo smejo zadržati vse nevtralne ladje s tovorom namenjenim sovražnikom. Tak tovor se zapleni ladje pa se morajo vrniti. Angleške uredbe pa so bile še hujše. Vsaka ladja ki je nosila tovor za Francijo (tudi hrano) so zaplenili, če je ladja samo poizkušala priti v francosko luko kljub riziku so Dubrovniške ladje prevažale tovor in tako pridobivale visoke vsote denarja. Tako je mnogo dubrovčanov obogatelo. Tako nevtralnost Dubrovnika je Avstrija težko prenašala saj je smatrala to za nedopustljivo v taki idejni vojni, katero zveza evropskih držav vodi proti prevratniški Franciji. Dubrovnik izkorišča svojo nevtralnost in izenačuje obe strani in tako trguje s Francijo in vzdržuje z njo diplomatske odnose (francoski konzul je bil predstavnik republikanske vlade). O teh stvareh je vlado obveščal dubrovniški predstavnik na Dunaju in jim svetoval kako naj postopajo, da bo dvor to odobral. Dubrovniški vladi je bilo v interesu, da ohrani vezi z Avstrijo, ker je avstrijski protektorat ni okrnjal njene neodvisnosti zato ga je jemala za politično koristnega. Dubrovnik se je v tem času orientiral na uvoz žita iz ogarske in slavonske prek Avstrijskih luk Trst in Reka. To je avstrijska vlada odobrala saj jim je to koristilo. Ko pa je bila obveščena o tem da žito iz Trsta z ladjami potuje v Francijo pa prepove izvoz žita. Dubrovnik pa je žito potreboval tudi za lastne potrebe tako so se zmenili, da so jim dovolili uvažati žito vendar samo prek Trsta kjer je bilo dovolj kontrole (ne pa tudi z Reke).

Med zaveznicami je bilo konec sodelovanja leta 1795, ko je Prusija podpisala separatni mir s Francijo v Baslu. Temu sta se pridružili še Španija in Toskana. Avstrija se je na podlagi premirja iz leta 1797 v Loebnu povezala s Francozi in jim prepustila Dalmacijo in Boko Kotarsko tako se mednarodni položaj Dubrovnika spremeni. Izginila je Beneška republika stalni sovražnik Dubrovnika, vendar se je sedaj znašla v neposredni bližini Avstrije. Sumi, ki so obstajali že pred letom 1797, da si Avstrija želi podvreči Dubrovnik pa so se potem še ojačali tako so bili tam proti Avstriji precej nastrojeni. Bili pa so tudi sumi da si ga želijo podvreči tudi Francozi in ga spremeniti v demokratsko republiko vendar obe pa sta Dubrovniško vlado silili da jamči republiki svobodo to je bilo na zahtevo Napoleona izraženo tudi v mirovni pogodbi iz leta 1797.

Kljub temu je Dubrovnik 1798 prišel pod udar Francoskega režima vojnih prisilnih zajemov. Pod Francosko oblast so prišli ionski otoki (1797), ki so bili do takrat pod oblastjo Benetk. Denarna sredstva potrebna za uvajanje nove uprave na teh otokih pa je Francoska vlada terjala od Dubrovnika, ki jim je sredstva mogel izplačati saj so mu zagrozili da bodo napadli mesto in uvedli revolucionarno vlado.

Razsvetljenske ideje so že prej prodirale v D. a potem so se razširile še ideje o Francoski revoluciji. Sprejemali so jih razni plemiči izobraženi meščani prodirale pa so tudi med širše sloje. Med aristokratskimi intelektualci predanimi tem idejam sta bila vidnejša Tom Basiljević in Miha Sorkočević Basiljević je izdal plan o reformi D.R. Vendar ga ni natisnil ampak ga je samo širil med sodobnike ta plan ni bil preveč radikalen težil je k demokratizaciji javnega življenja. V obdobju 1797/98 se je pokazalo med revolucionarji neko močnejše pristajanje na nove ideje demokratskega vladanja. Te posameznike so nazivali z Jakobinci. Vendar njihova dejavnost ni bila dobro organizirana šlo je le za razgovore brez rezultatov. Simpatije s Francoskimi revolucionarnimi in demokratskimi idejami pa je izražal tudi Maro Martellini

podtajnik republike, ki je bil 26. 6. 1798 zaradi tega tudi suspendiran in potem moral dati odpoved.

D. Kot tipično pomorska trgovska republika pa je zunaj mesta imela tudi pomemben stan-kmete. Na otokih Mljet in Lastovo so bili kmetje osvobojeni in organizirani v kmečke občine z omejeno avtonomijo. V Asteriji in na otokih Koločep Loput in Šipanji so bili kmetje prav tako svobodni. Na polotoku Pelješku Slanskem primorju in Konavli torej na večjem delu teritorija pa so bili kmetje tlačani. Ti niso bili vezani na zemljo, ker so večinoma morali oditi v mesto ali na morje. Dokler pa so živeli v svojem kraju pa so lahko delali samo kot tlačani nekega gospoda. Godpoda so bili predvsem plemstvo ponekod pa tudi meščani. Zemlja, ki jo je kmet obdeloval je veljala za gospodovo zato so mu kmetje morali dajati vsakoletne razne obveze. (poklone, nekaj dni v letu je mogel delati na carini (tlaka, ki je konec 18.stol. Zanašala že več kot 90 dni)). V zadnjem desetletju 18.stol. So na vas začele prodirati ideje francoske revolucije in to iz mest ali pa prek mornarjev ki so te ideje spoznavali po lukah.

Konec stoletja je republika prešla v finančno krizo:

-Francozom so morali plačati za oskrbo otokov

-deloma zaplenjen denar, ki so ga imeli v Avstrijski banki. Avstrija je namreč zaradi vojne z Francijo posegala tudi po tujem denarju, tako so Dubrovniku odvzeli 30% vložnega denarja.

Zato so v Dubrovniku povišali davke in uvajali nove povečati so želeli tudi prihodek od soli. Kmetje na ozemlju kneza Konavla, pa so se na svojem posebnem zboru odločili da se bodo temu uprli. Tako se je začel Konavoski upor. Zaradi strahu da se upor ne razširi so pričeli iz blažilnimi odredbami (osvobojeni so bili dajanja soli in loncev vsi prebivalci republike razen Konavala ter plemstvo in meščanstvo) za pomoč pri Konavljanih so prosili tudi svoje zaščitnike Avstrijo in Turčijo in so tako del upora zatrli del upora pa je vztrajal. Zahtevali so arbitražo dunajskega dvora in prek namestništva v Zadru poslali poročili v katerem obtožujejo D. vlado. Avstija je D.vladi pomagala zatrli so upor in na obešanje obsodili peterico glavnih vendar so te ušli. So jim pa podrli in zaplenili premoženje, da so pomirili te zahteve je D. vlada sprejela zakon, ki odreja gospodom, da od svojih kmetov ne smejo zahtevati tlake, ki bi trajala več kot 90 dni v tem času pa jih morajo hraniti ali dati denar.

Za Dubrovniško pomorstvo je bila zelo pomembna mednarodna situacija. Anglija se ni pridružila miru s Francozi leta 1797 ampak se je vojskovala z njimi do miru leta 1802-1803. Dubrovniške ladje so po Mediteranu plule med marcem 1802 in majem 1803, ko je vladal mir brez strahu odprle so se tudi nove trgovske poti v južne ruske luke. Odnosi Dubrovnika in Rusije so bili kar složni zaradi pravoslavja, ki ga je Rusija tam ščitila in zaradi Dubrovniške trgovine. Ker so Turki odprli prehod skozi ožine so Rusi dovolili Dubrovniku da pripluje v južne Ruske luke tako se je začela trgovina z Rusijo. Od 1804 je odprt Dubrovniški konzulat v Odesi, ki deluje do Francoske okupacije. Dubrovniške ladje so pristajale v lukah: Odesa, Sevastopolje in Taganrog od koder so D. trgovci prevažali žito v zahodne luke Livorna, na Malto, Barcelono in Lizbono. V 18. stol. D. ladje priplujejo na Atlantik in plujejo v Anglijo ter v Nemške luke na severnem morju. Konec 19. st.in začetek 20. stol. Plujejo tudi v Ameriko. Eno so našli tudi v Indijskem oceanu.

Po Bratislavskem miru leta 1805 je Francoska vojska zavzela Dalmacijo. Rusi so bili še vedno v vojni s Francozi in so skupaj s črnogorci zasedli Boko Kotarsko še preden je Francozom uspelo priti tja. D. se je zna šel v težki situaciji saj je bil okleščen s Francozi na severu in Rusi in Črnogorci v Boki. Oboji so preteli da bodo prišli na njihov teritorij, vendar so se jim Francozi zdeli manjše zlo. Toda oboji so prišli v Konavale Francozi so bili Stonu 25. 5. 1806 in do 27. se je general Laurison znašel pred mestnimi vrati. Vlada je poslala dva senatorja, da zvesta kaj hoče. Knez in malo viječe so generala sprejeli v knežjem dvoru izjavil je, da mu je Napoleon rekel da mora D. republika ostati zato se mu je vlada pokorila in mu brez prtoeta predala ključne trdnjave. Tako je Francoska vojska zavzela mesto in se umaknila vanj saj so bili vojaško šibkejši Rusi in Črnogorci pa blizu 17.6. se je začela Rusko

Črnogorska zaseda, ki je trajala do 6.7., ko je Lavristonu prišel na pomoč general Molitora. Rusi in Črnogorci so se umaknili proti Kovalam in naposled zapustili tudi njih. 7.7.1807 je bil sklenjen mir v Tilzitu med Napoleonom in Aleksandrom carjem. Črnogorci in Rusi so se umaknili iz Boke Rusi pa nasploh iz Jadranske obale. Francozi so trdili da D. teritorij zadržujejo zaradi Ruske nevarnosti vendar so tudi po njihovem umiku ostali Dubrovniku je francoska okupacija zadala velik udarec. Rusi in Angleži so njihove ladje začeli jemati za sovražne in jih začeli pleniti saj so menili da nosijo tovor za Francoze. Zato je bil znaten del ladjevja zadržan v lukah. Za nastanjenost in prehrano francoske vojske je skrbela Dubrovniška vlada. Francoska vlada se je začela vmešavati v njihovo suverenost čemu so se odločni upirali in še naprej poudarjali svojo nevtralnost. V aprilu 1807 so Francozi prosili, da bi Dubrovniški kmetje pomagali pri gradnji magistrale skozi Dalmacijo vendar je D. vlada omahovala dokler je mogla. 1.10.1807 je od njih general Marmont zaprosil 300 mornarjev za vojskovanje v mornarici kraljevine Italije. Vlada se je temu uprla. Lavriston je 21.12 1807 objavil da morajo vse Dubrovniške ladje sprejeti vse patente kraljevine Italije (med drugim morajo na svojih ladjah imeti njihovo zastavo) to je 27.12. objavil s proglasom vendar je še isti dan zapustil Dubrovnik in prevzal druge dolžnosti. Taproglas so po tajnem nalogu senata ponoči razdrli naslednji dan je Francoska vlada preovedala obešati zastavo svetega Vlaha na Orlandovem stolpu. 6.1.1808 je francoska oblast obesila zastavo kraljevine Italije. Vlada je ugotovila da je D. kot republika ogroženi in so usmirjeno začeli delovati proti Francozem. To so želeli doseči prek Avstrije Rusije in Turčije, pri tem se izkaže njen odposlanec v Parizu Anton Sorkočević ampak je bilo vse brez uspeha. 3.1.1808 je francoski polkovnik pred senatom prebral odlok generala Mormonta. Kjer je bilo zapisano da se Dubrovniška republika ukinja. 18.2.1808 pa je ta odlok odobril tudi Napoleon. Boj za vzpostavitev državne samostojnosti je trajal ves od leta 1808 pa do dunajskega kongresa 1814,1815, ko so države zmagovalke po končnem padcu Napoleona spreminjale karto Evrope. Vzpostavljali so star red vendar nikoli niso obnovili starih mestnih republik (Genova Benetke) in tako tudi ne Dubrovniške republike.